

19

ΤΖΟΡΤΖ ΟΡΓΟΥΕΛ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΠΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Jean Seaton
ΕΠΙΜΕΤΡΟ: Τζ. Όργουελ

8

4

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΚΛΑΣΙΚΟΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΤΖΟΡΤΖ ΟΡΓΟΥΕΛ

1984

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Jean Seaton

Γιατί το 1984 μπορεί να αφορά το σήμερα

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Τζορτζ Όργουελ

Λογοτεχνία και ολοκληρωτισμός

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ανδρέας Παππάς

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονοι Κλασικοί – 48

Τζορτζ Όργουελ, 1984

George Orwell, 1984

Υπεύθυνη έκδοσης: Ελένη Κεχαγιόγλου

Εισαγωγή: Jean Seaton

Μετάφραση: Ανδρέας Παππάς

Διορθώσεις: Μυρτώ Καλοφωλιά – Σταύρος Παπακυρίτσης

Σελιδοποίηση: Χριστίνα Κωνσταντινίδου

Copyright© για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε.

(Εκδόσεις Πατάκη), 2021

Copyright© για την εισαγωγή, Jean Seaton & BBC, 2018

Πρώτη έκδοση στην αγγλική γλώσσα από τις εκδόσεις Secker & Warburg, Λονδίνο, 1949

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη,

Αθήνα, Μάρτιος 2021

Κ.Ε.Τ. Γ488 Κ.Ε.Π. 23/21 ISBN 978-960-16-8411-6

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΚΛΑΣΙΚΟΙ

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΛΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ),
570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Jean Seaton, Γιατί το 1984 μπορεί να αφορά το σήμερα	9
---	---

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 1	21
Κεφάλαιο 2	46
Κεφάλαιο 3	59
Κεφάλαιο 4	71
Κεφάλαιο 5	86
Κεφάλαιο 6	107
Κεφάλαιο 7	115
Κεφάλαιο 8	132

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 1	165
Κεφάλαιο 2	182
Κεφάλαιο 3	196
Κεφάλαιο 4	210
Κεφάλαιο 5	225
Κεφάλαιο 6	239

Κεφάλαιο 7	244
Κεφάλαιο 8	255
Κεφάλαιο 9	271
Κεφάλαιο 10	327

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 1	339
Κεφάλαιο 2	359
Κεφάλαιο 3	387
Κεφάλαιο 4	407
Κεφάλαιο 5	419
Κεφάλαιο 6	426

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οι αρχές της Νέας Γλώσσας	441
-------------------------------------	-----

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Τζορτζ Όργουελ, Λογοτεχνία και ολοκληρωτισμός	459
--	-----

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Jean Seaton*

Γιατί το 1984 μπορεί να αφορά το σήμερα

* Η Jean Seaton είναι καθηγήτρια της Ιστορίας των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στο Πανεπιστήμιο του Ουεστμίνστερ και διευθύντρια του Orwell Foundation.

Ακόμα και σήμερα σοκάρεται κανείς διαβάζοντας την κλειστοφοβική αλληγορία του Όργουελ για τον ολοκληρωτισμό. Προηγείται η αναγνώριση: αναγνωρίζουμε αυτά που περιγράφει. *Διπλοσκέψη* (να έχεις ανά πάσα στιγμή δύο σκέψεις ταυτόχρονα, αντίθετες μεταξύ τους), *Νέα Γλώσσα*, *Αστυνομία Σκέψης*, *Υπουργείο Αγάπης* (επιφορτισμένο να ασχολείται με τον πόνο και την απόγνωση και να εξολοθρεύει τους διαφωνούντες), *Υπουργείο Ειρήνης* (επιφορτισμένο με τη διεξαγωγή πολέμων), μηχανήματα που «παράγουν» μαζικά πορνογραφία προκειμένου να εξαγοράζουν τις μάζες – νεολογισμοί και επινοήσεις με τα οποία ο Όργουελ μας άνοιξε τα μάτια ως προς το πώς λειτουργούσαν ορισμένα καθεστώτα.

Σήμερα, πάντως, υπάρχει και άλλος τρόπος να διαβαστεί το 1984: ως μέτρο τού πόσο εμείς, οι χώρες μας και ο πλανήτης έχουμε προχωρήσει στην πορεία προς την κόλαση την οποία περιέγραφε ο «οδικός χάρτης» του Όργουελ. Προφητικά; Ίσως. Με τρόπο συναρπαστικό, συγκινητικό, δημιουργικό, πειστικό και χρήσιμο; Αναμφισβήτητα. Αν και δημοσιεύτηκε στις 8 Ιουνίου 1949, στο βαρύ κλίμα και στο αποφιλωμένο τοπίο των πρώτων μεταπολεμικών χρόνων,

σε μια χώρα πεινασμένη, κουρασμένη και μουντή ακόμη, το 1984 δείχνει πιο επίκαιρο ίσως από ποτέ, αφού λειτουργεί για μας σαν προστατευτική πανοπλία.

Το βιβλίο ξεκινάει με μια ουδέτερη φράση («Ήταν μια φωτεινή, κρύα μέρα του Απριλίου· τα ρολόγια χτυπούσαν μία το μεσημέρι»), αλλά σχεδόν αμέσως αρχίζει να περιγράφει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός ολοκληρωτικού καθεστώτος. Ο Ουίνστον Σμιθ, ο βασικός ήρωας, εργάζεται ως λογοκριτής στο Υπουργείο Αλήθειας· ειδικότερα, δουλειά του είναι να προσαρμόζει τα ιστορικά γεγονότα ανάλογα με τις συνθήκες κάθε εποχής και με τις ανάγκες που γεννά η συνεχής αλλαγή συμμαχιών της χώρας. Ελέγχεται κι αυτός, όπως και οι συνάδελφοί του, από τον παντεπόπτη και παντογνώστη Μεγάλο Αδελφό. Στο 1984 όχι μόνον υπάρχουν οθόνες οι οποίες παρακολουθούν κάθε σου κίνηση, αλλά και κάθε πολίτης κατασκοπεύει και μπορεί να καταδώσει τους άλλους. Σήμερα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα περιώνυμα social media, καταγράφεται κάθε δημόσιο σχόλιό μας, κάθε διαδικτυακή επικοινωνία μας και αγορά μας, έτσι που να μπορούν να προβλεφθούν εν πολλοίς οι μελλοντικές μας προτιμήσεις. Έχοντας ως σημείο αναφοράς τις καταναλωτικές και άλλες επιλογές μας στο διαδίκτυο, όπου ο χρήστης είναι το προϊόν προς πώληση, η αξιοποίηση αυτών των δεδομένων από πολιτικές καμπάνιες είναι σήμερα ένα από τα στοιχεία που στρεβλώνουν τον χαρακτήρα της δημοκρατίας.

Κάτι άλλο που έγινε έγκαιρα αντιληπτό από τον Όργουελ ήταν ότι τα καταπιεστικά καθεστώτα έχουν πάντα ανάγκη από εχθρούς. Στο 1984 δείχνει, έτσι, πώς η κρατική προπαγάνδα μπορεί να βομβαρδίζει τους πολίτες με κάθε είδους κατασκευασμένες ειδήσεις, κατάλληλες να υποδαιλί-

ζουν το μίσος για τον «εχθρό». Όμως, περιγράφοντας τις αντιδράσεις κατά τη διάρκεια του «Δίλεπτο Μίσους», ο Όργουελ αποδεικνύεται επίσης προφητικός ως προς τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να αντιδρά το πλήθος όταν είναι αποδέκτης κάποιων μηνυμάτων, έστω και ηλεκτρονικών. Όντας –όπως όλοι οι πολίτες– υποχρεωμένος να παρακολουθεί τις σκηνές βίας που προβάλλονται στην οθόνη, ο Ουίνστον Σμιθ σχολιάζει: «Το πιο τρομερό με το Δίλεπτο Μίσους δεν ήταν τόσο ότι ήσουν υποχρεωμένος να συμμετέχεις, αλλά ότι δεν απέφευγες τελικά να έχεις τις ίδιες αντιδράσεις με τους άλλους. [...] Όλους τους παρόντες τους διαπερνούσε σαν ηλεκτρικό ρεύμα ένα φρικτό κράμα φόβου και εκδικητικότητας, μια επιθυμία να σκοτώσουν, να βασανίσουν, να συνθλίψουν κρανία με τη βαριοπούλα». Πολιτικοί, θρησκευτικοί και εμπορικοί φορείς δε χρησιμοποιούν στις μέρες μας ανάλογες μεθόδους για να προσελκύσουν οπαδούς ή πελάτες; Ο Όργουελ εντοπίζει φαινόμενα πρόθυμης συμμετοχής σε ομαδικές εκδηλώσεις μίσους, οι οποίες μπορούν να προκληθούν με κατάλληλους χειρισμούς. Ο Ουίνστον συλλαμβάνει τον εαυτό του να έχει παρασυρθεί από την περιρρέουσα ατμόσφαιρα σε έναν τέτοιου είδους παροξυσμό. Εμείς, άραγε, είμαστε σίγουροι πως δεν κινδυνεύουμε από ανάλογα φαινόμενα ομαδικής υστερίας;

Υπάρχει, τέλος, στο 1984 η εμβληματική μορφή του Μεγάλου Αδελφού, εξωπραγματική αλλά και τόσο τρομακτική ταυτόχρονα. Όσα γράφει ο Όργουελ βασίζονται στη σταθερή εναντίωσή του στους κάθε είδους «-ισμούς» που σημάδεψαν αρνητικά τον 20ό αιώνα. Πολέμησε ενάντια στον φασισμό ως εθελοντής στον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο, καθώς πίστευε πως το να δηλώνει κάποιος γενικά «κατά του πολέμου» είναι απλώς μια πολυτέλεια που το κόστος της

πληρώνουν άλλοι λαοί. Ωστόσο, σύντομα συνειδητοποίησε πόσο απατηλές είναι οι επαγγελίες του κομμουνισμού, όταν η αντισταλινική ομάδα στην οποία συμμετείχε [το φιλοτροτσκιστικό ΡΟUM] κυνηγήθηκε από τη σταλινική φράξια. Έζησε έτσι από πρώτο χέρι την απογοήτευση όσων, με αγνά κίνητρα και με πίστη στα ιδεώδη του σοσιαλισμού, είχαν σπεύσει να πυκνώσουν τις τάξεις της επαναστατικής αριστεράς. Σήμερα, άλλοι «-ισμοί», όπως ο εθνικισμός και ο λαϊκισμός, βασίζονται επίσης εν πολλοίς στην υποδαύλιση της εχθροπάθειας, αυτού του τόσο επικίνδυνου αισθήματος. Σε όποιο σημείο του πλανήτη και αν στρέψεις το βλέμμα σου, θα δεις και κάποιους «ισχυρούς» άνδρες να βρίσκονται στην εξουσία. Κοινά τους γνωρίσματα είναι η επιθυμία να συντρίψουν την όποια αντίθεση στο καθεστώς τους, αλλά και ο υστερικός φόβος απέναντι στην ετεροδοξία, απέναντι σε κάθε αντιπολιτευόμενη φωνή που διεκδικεί το δικαίωμα να ακουστεί. Ο Μεγάλος Αδελφός δεν είναι πια ένα χαριτωμένο εύρημα· είναι πραγματικότητα σε αρκετές χώρες του πλανήτη.

Δύο και δύο κάνουν πέντε

Το πιο τρομακτικό, πάντως, στη δυστοπία του Όργουελ είναι η συστηματική στρέβλωση της έννοιας των λέξεων, η προσπάθεια να αφαιρεθεί από τις λέξεις η πραγματική τους σημασία, να αποσυνδεθούν αυτές από τα συναισθήματα που εκφράζουν. Κύριος εχθρός του καθεστώτος στο 1984 είναι η πραγματικότητα. Οι κάθε λογής τυραννίες προσπαθούν να κάνουν ανέφικτη την αυθεντική κατανόηση του κόσμου, να την αντικαταστήσουν με οφθαλμαπάτες και ψέματα. Η πρώτη τολμηρή πράξη ανυπακοής του Ουίνστον Σμιθ είναι να

αρχίσει να κρατάει ένα είδος κρυφού ημερολογίου, να αποτυπώνει στο χαρτί τις σκέψεις του και τον εσωτερικό του κόσμο. Γνωρίζει ότι, αν αυτή η δραστηριότητά του αποκαλυφθεί, θα καταδικαστεί σε θάνατο. Έπειτα από σκληρά βασανιστήρια στα οποία τον υποβάλλουν, αναγκάζεται να συμφωνήσει ότι «δύο και δύο κάνουν πέντε». Έχει πια αντιληφθεί πως «μπορούν να μπουν μέσα σου», να σκοτώσουν, να εξολοθρεύσουν, να κάψουν ό,τι έχεις μέσα σου.

Αυτό που πλανάται σαν εφιάλτης στο 1984 είναι το να έχεις χάσει τον ίδιο τον εαυτό σου, το να αδυνατείς πια να αναγνωρίσεις την ίδια την πραγματικότητα. Ο σχετικισμός του Όργουελ δεν είναι ένας σχετικισμός περιστασιακός ή της μόδας· είναι απόρροια της επίγνωσης του πόσο δύσκολο είναι να προσεγγίσεις την ουσία των πραγμάτων. Η ιστορία που αφηγείται εστιάζει στο πόσο τρομακτικός μπορεί να είναι ο κόσμος όταν οι άνθρωποι χρησιμοποιούν ολοένα και λιγότερες λέξεις και όταν οι ιδεολογίες στρεβλώνουν τη σκέψη τους.

Σε όλες τις χώρες όπου το καθεστώς είναι ολοκληρωτικό, το 1984 είναι απαγορευμένο, αν και, βέβαια, κυκλοφορεί «πειρατικά». Όσο για τις χώρες όπου οι δημοκρατικοί θεσμοί λειτουργούν, οι πωλήσεις του έχουν αυξηθεί. Σε χώρες πολύ διαφορετικές μεταξύ τους, όπως είναι το Ηνωμένο Βασίλειο, η Πολωνία, η Ινδία και η Κίνα, το 1984 είναι πάντα ψηλά στις προτιμήσεις του κοινού. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, επίσης οι πωλήσεις παρουσιάζουν ανοδικές τάσεις, καθώς πολλοί είναι αυτοί που αναζητούν απαντήσεις σε φαινόμενα τα οποία συνδέονται με την περίοδο της προεδρίας Τραμπ.

Δεν μπορούμε να αποσυνδέσουμε το έργο του Όργουελ από τον ίδιο ως συγγραφέα. Όλο και περισσότεροι είναι αυ-

τοί που τον αντιμετωπίζουν σαν ένα είδος αγίου. Πόσο, όμως, θα σάρκαζε ο ίδιος ο Όργουελ αυτή την τάση αγιοποίησης του! Οι απόψεις του για τις φεμινίστριες (προσοχή: για τις φεμινίστριες, όχι για τις γυναίκες), για τους χορτοφάγους και για άλλες τέτοιες ομάδες δύσκολα θα ταίριαζαν με τις σημερινές αντιλήψεις για το τι είναι «πολιτικά ορθό» και τι όχι. Πάντως, κανένας δεν μπορεί να αρνηθεί πως ο Όργουελ ήταν ένας άνθρωπος που υπήρξε πάντα συνεπής με τις ιδέες του και τις πεποιθήσεις του. Επέλεξε συνειδητά να ζήσει κατά καιρούς φτωχός, πολέμησε για ό,τι θεωρούσε σωστό, ήταν πάντα γενναιόδωρος και φιλικός προς τους άλλους συγγραφείς, προσπαθώντας συγχρόνως να βλέπει τον κόσμο όπως πράγματι είναι, και όχι όπως εκείνος θα τον ήθελε. Υπήρξε πάντοτε ασυμβίβαστος, μη διαστάζοντας να εκθέσει δημόσια ακόμα και τις αρνητικές πλευρές του χαρακτήρα του. Η μάλλον απόμακρη ακεραιότητά του υπήρξε επίσης μοναδική.

Δεν είναι μόνον ότι ο τρόπος με τον οποίο βλέπουμε και αντιμετωπίζουμε σήμερα τα καταπιεστικά καθεστώτα οφείλει πολλά στη συγγραφική έμπνευση του Όργουελ. Το 1984 δεν είναι μόνον αυτό· είναι και ένα είδος εγχειριδίου για δύσκολους καιρούς. Η γνώση είναι δύναμη και, ως προς αυτό, περνάμε όλοι τις εξετάσεις μας.

7 Μαΐου 2018

BBC.com

1984

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΉΤΑΝ ΜΙΑ ΦΩΤΕΙΝΗ, κρύα μέρα του Απριλίου· τα ρολόγια χτυπούσαν μία το μεσημέρι. Ο Ουίνστον Σμιθ, με το πιγούνι χωμένο στο στήθος καθώς προσπαθούσε να προφυλαχτεί απ' τον ενοχλητικό άνεμο, πέρασε, σχεδόν γλίστρησε, απ' τις γυάλινες πόρτες του Μεγάρου της Νίκης, χωρίς παρ' όλα αυτά να μπορέσει να αποτρέψει μια ριπή από αμμουδερή σκόνη να μπει κι αυτή μαζί του στο χτίριο.

Στον διάδρομο κυριαρχούσε μυρωδιά από βρασμένο λάχανο και από παλιά, σχεδόν κουρελιασμένα χαλιά. Στο τέλος του διαδρόμου δέσποζε μια πελώρια έγχρωμη τοιχοκολλημένη αφίσα, υπερβολικά μεγάλη για εσωτερικό χώρο. Σε τεράστιες διαστάσεις, με το πλάτος του να ξεπερνά το ένα μέτρο, απεικονιζόταν το πρόσωπο ενός άντρα, ηλικίας γύρω στα σαράντα πέντε, με παχύ μαύρο μουστάκι και αδρά, αρρενωπά χαρακτηριστικά. Ο Ουίνστον προχώρησε προς τις σκάλες. Θεώρησε μάταιο να περιμένει το ασανσέρ. Ακόμα και σε καλύτερες εποχές σπάνια λειτουργούσε, πολλώ μάλλον εκείνον τον καιρό, οπότε το ηλεκτρικό ρεύμα ήταν κομμένο κατά τη διάρκεια της ημέρας. Ήταν ένα απ' τα μέτρα στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την Εβδομάδα Μίσους. Έπρεπε να ανέβει επτά πατώματα και ο Ουίνστον έκανε συ-

χνές στάσεις, καθώς ήταν ήδη τριάντα εννέα ετών και είχε κίρσους στο δεξί του πόδι. Σε κάθε όροφο, απέναντι απ' την πόρτα του ασανσέρ, δέσποζε η ίδια αφίσα με το τεράστιο πρόσωπο, που έδειχνε να σε κοιτάζει απειλητικά. Ήταν μια από εκείνες τις απεικονίσεις που δίνουν την εντύπωση ότι το βλέμμα είναι στραμμένο πάνω σου, όπου κι αν πας. Ο ΜΕ-ΓΑΛΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ ΣΕ ΒΛΕΠΕΙ έγραφε η λεζάντα από κάτω.

Όταν ο Ουίνστον μπήκε στο διαμέρισμά του, μια φωνή διάβαζε ρουτινιάρικα αριθμούς σχετικούς με την παραγωγή χυτοσίδηρου. Η φωνή έβγαινε από μια μακρόστενη μεταλλική πλάκα στον δεξιό τοίχο, η οποία έμοιαζε με θαμπό καθρέφτη. Ο Ουίνστον χαμήλωσε τον ήχο με τη βοήθεια ενός διακόπτη, χωρίς ωστόσο η φωνή να πάψει να ακούγεται. Μπορούσε κανείς να χαμηλώσει την ένταση αυτής της συσκευής (τηλεοθόνη λεγόταν), όχι όμως και να τη σβήσει εντελώς. Κατευθύνθηκε προς το παράθυρο· ήταν μικροσκοπικός, λιπόσαρκος, και έδειχνε ακόμα πιο αδύνατος με τη φόρμα, τη στολή του Κόμματος που φορούσε. Τα μαλλιά του ήταν ανοιχτόχρωμα και το πρόσωπό του ροδοκόκκινο· όσο για το δέρμα του, είχε σκληρύνει απ' το κακής ποιότητας σαπούνι, απ' τα σχεδόν στομωμένα ξυραφάκια, αλλά και απ' το κρύο του χειμώνα ο οποίος είχε μόλις τελειώσει.

Έξω το κρύο ήταν διαπεραστικό, κι αυτό γινόταν αντιληπτό ακόμα και πίσω απ' τα κλειστά τζάμια. Στον δρόμο, ο άνεμος δημιουργούσε μικρούς στροβίλους από σκόνη και από πεταμένα χαρτάκια· επιπλέον, αν και ο ήλιος έλαμπε και ο ουρανός είχε έντονο γαλάζιο χρώμα, όλα έδειχναν άχρωμα, με εξαίρεση τις αφίσες που ήταν κολλημένες παντού. Το πρόσωπο με το παχύ μαύρο μουστάκι δέσποζε σε κάθε γωνία των κεντρικών δρόμων. Μία απ' αυτές τις αφίσες κυριαρχούσε στην πρόσοψη του απέναντι κτιρίου. Ο ΜΕ-

ΓΑΛΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ ΣΕ ΒΛΕΠΕΙ έγγραφε η λεζάντα, ενώ τα σκούρα μάτια του εικονιζόμενου έμοιαζαν να ρίχνουν το διαπεραστικό τους βλέμμα στον Ουίνστον. Λίγο πιο πέρα, μια άλλη αφίσα, σκισμένη στη μια της γωνία, δεχόταν τις ακανόνιστες ριπές του ανέμου, έτσι που η λέξη ΑΓΓΣΟΣ άλλοτε ήταν ευδιάκριτη και άλλοτε όχι. Κάπου μακριά ένα ελικόπτερο πετούσε πάνω απ' τις στέγες, αιωρούνταν προς στιγμήν σαν μύγα, κι έπειτα συνέχιζε την πορεία του διαγράφοντας καμπύλη. Ήταν η αστυνομική περίπολος που είχε αποστολή να παρακολουθεί τι γίνεται στο εσωτερικό των κτιρίων. Ωστόσο, περιπολίες σαν αυτή δεν είχαν ιδιαίτερη σημασία· μόνο της Αστυνομίας Σκέψης ο ρόλος ήταν κρίσιμος.

Πίσω απ' την πλάτη του Ουίνστον η φωνή απ' την τηλεοθόνη συνέχιζε να φλυαρεί για την παραγωγή χυτοσίδηρου και για την υπερκάλυψη του 9ου Τριετούς Σχεδίου. Η τηλεοθόνη ήταν ταυτόχρονα πομπός και δέκτης. Οτιδήποτε έλεγε ο Ουίνστον και δεν ήταν απλός ψίθυρος καταγραφόταν· παράλληλα, στο μέτρο που ο Ουίνστον βρισκόταν στο οπτικό πεδίο της μεταλλικής πλάκας, εκτός απ' τα λεγόμενά του καταγράφονταν και οι κινήσεις του. Φυσικά, ο παρακολουθούμενος δε γνώριζε τι ακριβώς κατέγραφε κάθε στιγμή η τηλεοθόνη. Μόνο να υποθέσει μπορούσε κάποιος πόσο συστηματικά και με ποιον τρόπο η Αστυνομία Σκέψης τον παρακολουθούσε. Δεν ήταν απίθανο να παρακολουθούνται οι πάντες, συνεχώς. Σε κάθε περίπτωση, υπήρχε η δυνατότητα να παρακολουθούνται ανά πάσα στιγμή οι κινήσεις και τα λεγόμενα οποιουδήποτε. Έπρεπε να ζεις—και, καθώς η συνήθεια έτεινε να μετατραπεί σε ένστικτο, αυτό γινόταν—θεωρώντας πως κάθε ήχος που έβγαινε απ' το στόμα σου μπορούσε να καταγράφεται· το ίδιο ίσχυε και για κάθε κίνησή σου, εκτός κι αν ήταν σκοτάδι.

Ο Ουίνστον φρόντιζε πάντα να έχει την πλάτη του στραμμένη προς την τηλεοθόνη. Αυτή η στάση ήταν ασφαλέστερη, αν και βέβαια ήξερε καλά πως ακόμα και μια πλάτη μπορεί να «λέει πολλά». Το Υπουργείο Αλήθειας, όπου εργαζόταν, ένα μεγάλο λευκό κτίριο που δέσποζε στο κατά τα άλλα γυμνό τοπίο, απείχε περίπου ένα χιλιόμετρο απ' το σπίτι του. Αυτό ήταν το Λονδίνο, σκέφτηκε με μια αόριστη αποστροφή, κύρια πόλη της Αεροπορικής Περιοχής Ένα, της τρίτης πιο πολυάνθρωπης απ' τις επαρχίες της Ωκεανίας. Προσπαθούσε να στύψει το μυαλό του και να θυμηθεί αν είχε παιδικές αναμνήσεις από μια εποχή όπου το Λονδίνο δεν ήταν έτσι. Υπήρχαν πάντοτε, άραγε, αυτές οι εικόνες των ετοιμόρροπων σπιτιών του 19ου αιώνα; Οι πλευρικοί τοίχοι τους με τα ξύλινα δοκάρια να τους στηρίζουν, τα παράθυρα με τα χαρτόνια αντί για τζάμια, οι στέγες με τα κυματοειδή ελάσματα, οι ξεχαρβαλωμένοι τοίχοι των κήπων; Υπήρχαν, άραγε, οι βομβαρδισμένες περιοχές όπου η σκόνη απ' τους σοβάδες στροβιλιζόταν και όπου λίγοι θάμνοι πρόβαλλαν εδώ κι εκεί μέσα απ' τα ερείπια; Και οι περιοχές εκείνες όπου οι βόμβες είχαν ξεχερσώσει μεγαλύτερες εκτάσεις γης και όπου είχαν ξεφυτρώσει ξύλινα χαμόσπιτα που θύμιζαν κοτέτσια; Μάταια, όμως· δεν μπορούσε να θυμηθεί τίποτε απ' την παιδική του ηλικία, με εξαίρεση μια σειρά από φωτεινές εικόνες, ασύνδετες μεταξύ τους και κατά κανόνα ακατανόητες.

Το Υπουργείο Αλήθειας, το ΥΠΑΛ σύμφωνα με τη Νέα Γλώσσα,* ξεχώριζε απ' όλα τα γειτονικά κτίσματα. Ήταν ένα τεράστιο λευκό κτίριο σε σχήμα πυραμίδας από μπε-

* Η Νέα Γλώσσα –για τη δομή και την ετυμολογία της οποίας βλέπε Παράρτημα– ήταν η επίσημη γλώσσα της Ωκεανίας.

τόν, που το ύψος του έφτανε τα 300 μέτρα. Απ' το σημείο όπου στεκόταν, ο Ουίνστον μόλις που μπορούσε να διακρίνει στη λευκή πρόσοψη του κτιρίου, με κομφά γράμματα, τα τρία συνθήματα του Κόμματος:

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΙΡΗΝΗ
Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΙΝΑΙ ΣΚΛΑΒΙΑ
Η ΑΓΝΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΜΗ

Έλεγαν πως το Υπουργείο Αλήθειας είχε τρεις χιλιάδες δωμάτια, με αντίστοιχες διακλαδώσεις στα υπόγεια του κτιρίου. Σε άλλα σημεία του Λονδίνου, υπήρχαν άλλα τρία κτίρια σχεδόν όμοια και με αντίστοιχο μέγεθος. Ξεχώριζαν τόσο πολύ απ' όλα τα άλλα κτίρια, ώστε, αν ανέβαινε κάποιος στην ταράτσα του Μεγάρου της Νίκης, μπορούσε να δει τα τέσσερα αυτά κτίσματα να δεσπόζουν στην πόλη. Όλος ο κυβερνητικός μηχανισμός στεγαζόταν στα τέσσερα αυτά κτίρια. Το Υπουργείο Αλήθειας ήταν αρμόδιο για την ενημέρωση, την ψυχαγωγία, την εκπαίδευση και τις καλές τέχνες· το Υπουργείο Ειρήνης, για τον πόλεμο· το Υπουργείο Αγάπης, για την τήρηση των νόμων και της τάξης· το Υπουργείο Αφθονίας, για την οικονομία. Τα ονόματά τους στη Νέα Γλώσσα ήταν ΥΠΑΛ, ΥΠΕΙΡ, ΥΠΑΓ και ΥΠΑΦΘ.

Το κτίριο του Υπουργείου Αγάπης ήταν το πιο τρομακτικό από τα τέσσερα, καθώς δεν είχε καθόλου παράθυρα. Ο Ουίνστον δεν είχε μπει ποτέ στο ΥΠΑΓ, ούτε καν είχε πλησιάσει. Κανένας δεν έμπαινε εκεί, εκτός κι αν υπήρχαν υπηρεσιακοί λόγοι και αφού πρώτα περνούσε από σημεία που προστατεύονταν από συρματοπλέγματα, ατσάλινες πόρτες και κρυφά πολυβολεία. Ακόμα και στους γύρω δρόμους και στον περιβάλλοντα χώρο υπήρχαν φύλακες με όψη γορίλα, με μαύρες στολές και πτυσσόμενα κλομπ.

Ο Ουίνστον γύρισε απότομα προς την άλλη μεριά. Είχε φορέσει στο πρόσωπό του την έκφραση ήρεμης αισιοδοξίας που ήταν η ενδεδειγμένη όταν κάποιος βρισκόταν στο οπτικό πεδίο της τηλεοθόνης. Διέσχισε το δωμάτιο κατευθυνόμενος προς τη μικρή κουζίνα. Έχοντας φύγει απ' το υπουργείο αρκετά νωρίς, είχε θυσιάσει το γεύμα που προσφερόταν στην καντίνα· επιπλέον, γνώριζε ότι στην κουζίνα του δεν υπήρχε φαγητό, με εξαίρεση μια μεγάλη φέτα μαύρο ψωμί, η οποία προοριζόταν για το αυριανό του πρωινό. Κατέβασε απ' το ράφι μια μπουτίλια με άχρωμο υγρό όπου μπορούσε κανείς να διαβάσει «Τζιν Νίκης». Το μπουκάλι ανέδιδε μια άσχημη, λιπαρή μυρωδιά, σαν εκείνη των ποτών που οι Κινέζοι παράγουν από ρύζι. Ο Ουίνστον σχεδόν γέμισε ένα φλιτζάνι, προετοίμασε τον εαυτό του για το σοκ που έμελλε να ακολουθήσει, και ήπιε το περιεχόμενο μια κι έξω, όπως κάνουμε μ' ένα γιατρικό.

Ακαριαία, το πρόσωπό του έγινε μπλαβί και τα μάτια του δάκρυσαν. Το «ποτό» θύμιζε νιτρικό οξύ· επιπλέον, όταν το κατάπινες, είχες την αίσθηση ότι σε χτυπούσε κάποιος στο κεφάλι από πίσω, με κλομπ. Ωστόσο, σχεδόν αμέσως μετά, το κάψιμο έφυγε απ' το στομάχι του. Έβγαλε να βλέπει τον κόσμο με πιο χαρούμενη διάθεση. Έβγαλε ένα τσιγάρο από ένα στραπατσαρισμένο πακέτο όπου μπορούσε κανείς να διαβάσει «Τσιγάρα Νίκης»· όμως, καθώς απρόσεκτα κράτησε το τσιγάρο ανάποδα, ο καπνός χύθηκε στο πάτωμα. Με το επόμενο τσιγάρο, οι κινήσεις του ήταν πιο προσεκτικές. Επέστρεψε στο καθιστικό και πήρε θέση δίπλα σ' ένα τραπέζι που βρισκόταν στα αριστερά της τηλεοθόνης. Έβγαλε απ' το συρτάρι του τραπεζιού έναν κονδυλοφόρο, ένα μελανοδοχείο κι ένα πολύφυλλο άγραφο τετράδιο μεγάλου σχήματος, με κόκκινη ράχη

και με εξώφυλλο του οποίου τα σχέδια θύμιζαν μαρμάρινο δάπεδο.

Για κάποιον λόγο, η τηλεοθόνη στο καθιστικό ήταν τοποθετημένη σε ασυνήθιστο σημείο. Αντί να βρίσκεται, όπως συνηθιζόταν, στον στενότερο τοίχο, απ' όπου να ελέγχει όλο το δωμάτιο, βρισκόταν στον φαρδύτερο τοίχο, απέναντι απ' το παράθυρο. Δίπλα της υπήρχε μια μικρή εσοχή στην οποία καθόταν τώρα ο Ουίνστον και η οποία, όταν διαμορφώθηκαν οι χώροι του διαμερίσματος, φαίνεται ότι προοριζόταν για ράφια με βιβλία. Με το να κάθεται σ' αυτή την εσοχή, και μάλιστα με την πλάτη σχεδόν στον τοίχο, ο Ουίνστον κατάφερνε να βρίσκεται έξω απ' το οπτικό πεδίο της τηλεοθόνης. Φυσικά, μπορούσαν πάντα να τον ακούν, αλλά, στο μέτρο που δε μετακινούνταν από εκείνο το σημείο, παρέμενε αόρατος. Ίσως ήταν η ασυνήθιστη διάταξη των χώρων στο διαμέρισμά του που του είχε δώσει την ιδέα για τη δραστηριότητα στην οποία ήταν τώρα έτοιμος να επιδοθεί.

Ωστόσο, ένας άλλος λόγος για αυτή του την επιλογή ήταν το τετράδιο το οποίο είχε μόλις βγάλει απ' το συρτάρι. Ήταν ένα πολύ ιδιαίτερο, όμορφο τετράδιο, με το κρεμ χαρτί του λίγο κιτρινισμένο απ' τον χρόνο, απ' αυτά που είχαν πάψει να κυκλοφορούν στο εμπόριο εδώ και τουλάχιστον σαράντα χρόνια. Ο Ουίνστον πάντως υπολόγιζε πως το τετράδιο ήταν ακόμα πιο παλιό. Το είχε εντοπίσει στη βιτρίνα ενός μίξερου παλαιοπωλείου σε μια ελεεινή γειτονιά της πόλης (ούτε και θυμόταν πού ακριβώς), και αμέσως ένιωσε την ακατανίκητη επιθυμία να το αποκτήσει. Τα μέλη του Κόμματος υποτίθεται ότι δεν έπρεπε να μπαίνουν σε συνηθισμένα μαγαζιά («να συναλλάσσονται στην ελεύθερη αγορά»), σύμφωνα με τη χαρακτηριστική έκ-

φραση), αλλά η τήρηση αυτού του κανόνα δεν ήταν απόλυτη, αφού υπήρχαν είδη, όπως τα κορδόνια παπουτσιών ή τα ξυραφάκια, που ήταν αδύνατον να τα προμηθευτεί κάποιος με άλλον τρόπο. Αφού, λοιπόν, πρώτα κοίταξε καλά καλά γύρω του, ο Ουίνστον τρύπωσε στο μαγαζί και αγόρασε το τετράδιο για δυόμισι δολάρια. Τότε δεν είχε συνειδητοποιήσει ακόμη τον σκοπό για τον οποίο το ήθελε. Το είχε κρύψει, ενοχοποιημένος, στον χαρτοφύλακά του· έστω και με λευκές σελίδες, θα μπορούσε να τον βάλει σε μπελάδες.

Στο μυαλό του τριγύριζε ήδη η ιδέα να αρχίσει να κρατάει ημερολόγιο. Τυπικά, αυτό δεν ήταν παράνομο (τίποτα δεν ήταν παράνομο, αφού πλέον δεν υπήρχαν καν νόμοι)· όμως, αν τον έπιαναν, μπορούσε να είναι σχεδόν βέβαιος πως θα τον καταδίδεζαν σε θάνατο, ή το λιγότερο σε είκοσι πέντε χρόνια σε στρατόπεδο καταναγκαστικής εργασίας. Ο Ουίνστον έβαλε πενάκι στον κονδυλοφόρο και το σκούπισε για να φύγει η ξεραμένη σκόνη. Σπάνια χρησιμοποιούνταν πια κονδυλοφόροι, ούτε καν προκειμένου κάποιος να υπογράψει επίσημα έγγραφα· ο Ουίνστον τον είχε προμηθευτεί κρυφά και με σχετική δυσκολία, επειδή ένιωθε πως, ειδικά σ' αυτό το όμορφο κρεμ χαρτί, ταίριαζε καλύτερα να γράφει κάποιος με κονδυλοφόρο και όχι να το κακοποιεί με στιλό διαρκείας. Στην πραγματικότητα, δεν ήταν συνηθισμένος να γράφει με το χέρι. Αν εξαιρέσει κανείς κάποια πολύ σύντομα σχόλια, τα υπαγόρευε όλα σ' ένα είδος ντικταφόν, κάτι που βέβαια αποκλειόταν στην προκειμένη περίπτωση. Βούτηξε την πένα στο μελάνι αλλά για ένα μικρό διάστημα δίστασε· ένιωθε τα σωθικά του να τρέμουν. Το παν ήταν να αρχίσει. Με μικρά αδέξια γράμματα, άρχισε να γράφει:

4 Απριλίου 1984.

Έγειρε στη ράχη του καθίσματός του. Ένωθε απελπιστικά αδύναμος να συνεχίσει. Πρώτα απ' όλα, δεν ήταν καν βέβαιος ότι η σωστή χρονολογία ήταν «1984». Πάντως, το «1984» δε θα έπρεπε να απέχει πολύ απ' την πραγματικότητα, αφού ήταν απόλυτα σίγουρος για την ηλικία του, τριάντα εννέα ετών, και θα έπρεπε να είχε γεννηθεί το 1944 ή το 1945· ωστόσο, στις μέρες μας, ήταν αδύνατον να αποφανθείς με ακρίβεια για οποιαδήποτε ημερομηνία του παρελθόντος.

Ξαφνικά αναρωτήθηκε για ποιον έγραφε αυτό το ημερολόγιο. Για το μέλλον, για τους αγέννητους. Στον νου του ήρθε για μια στιγμή η υπό αμφισβήτηση ημερομηνία που διακρινόταν στην κορυφή της σελίδας· έπειτα, η σκέψη του προσέκρουσε με δύναμη στη λέξη της Νέας Γλώσσας διπλοσκέψη. Για πρώτη φορά συνειδητοποίησε το μέγεθος του εγχειρήματος. Πώς μπορούσε κάποιος να επικοινωνεί με το μέλλον; Ήταν αδύνατον. Ή το μέλλον θα ήταν όμοιο με το παρόν, οπότε δε θα τον άκουγε κανείς, ή θα ήταν διαφορετικό, οπότε το όλο εγχείρημα δε θα είχε κανένα νόημα.

Έμεινε για λίγη ώρα ακίνητος, κοιτάζοντας το λευκό χαρτί. Η τηλεοθόνη μετέδιδε τώρα στρατιωτικά εμβλήματα. Ήταν παράξενο, όμως δεν είχε απλώς χάσει τη δυνατότητα να εκφράζεται· είχε ξεχάσει και τι σκόπευε να γράψει. Βδομάδες ολόκληρες ετοιμαζόταν για αυτή τη στιγμή και ποτέ δεν είχε περάσει απ' το μυαλό του πως θα χρειαζόταν κάτι άλλο εκτός από κουράγιο προκειμένου να ξεκινήσει. Δε θα δυσκολευόταν να γράψει. Το μόνο που είχε να κάνει ήταν να μεταφέρει στο χαρτί τον ατέλειωτο, χειμαρρώδη εκείνο μονόλογο που χρόνια ολόκληρα στριφογύριζε στο

μυαλό του. Κι όμως, εκείνη τη στιγμή ακόμα κι αυτός ο μονόλογος έδειχνε να μην μπορεί να βγει από μέσα του. Επιπλέον, ένιωθε ανυπόφορη φαγούρα στην πληγή του ποδιού του. Δεν τολμούσε να ξυστεί γιατί έτσι η κατάστασή της θα χειροτέρευε. Τα δευτερόλεπτα περνούσαν. Ένιωθε μόνο το λευκό χαρτί να τον κοιτάζει, τη φαγούρα στην πληγή του, την εκκωφαντική μουσική, καθώς και μια ελαφριά ζάλη απ' το τζιν που είχε πει.

Ξαφνικά, πανικόβλητος, άρχισε να γράφει, έχοντας απόλυτη επίγνωση του τι έκανε. Τα μικροσκοπικά παιδικά γράμματά του γέμιζαν τη μια αράδα μετά την άλλη, παραλείποντας τα κεφαλαία, και έπειτα από λίγο χωρίς καν να βάζει τελείες:

4 Απριλίου 1984. Χτες βράδυ πήγα σινεμά. Παίζουν μόνο πολεμικά έργα. Ένα απ' τα πιο καλά έδειχνε να βομβαρδίζεται κάπου στη Μεσόγειο ένα πλοίο γεμάτο πρόσφυγες. Το κοινό διασκέδασε πολύ με τους πυροβολισμούς ενός μεγαλόσωμου χοντρού ανθρώπου ο οποίος κολυμπώντας προσπαθούσε να ξεφύγει από ένα ελικόπτερο που τον κυνηγούσε. πρώτα τον είδαμε να πλατσουρίζει στο νερό σαν γουρουνόψαρο, ύστερα είδαμε την εικόνα του όπως φαινόταν απ' το ελικόπτερο, τέλος τον γάζωσαν με ριπές, η θάλασσα γύρω του κοκκίνισε και άρχισε αυτός να βυθίζεται σαν να έμπαινε νερό απ' τις τρύπες που είχαν ανοίξει στο σώμα του οι σφαίρες. οι θεατές γελούσαν τρανταχτά όσο εκείνος βυθιζόταν. έπειτα είδαμε μια σωστική λέμβο γεμάτη παιδιά που την κυνηγούσε ένα ελικόπτερο. μια μεσόκοπη γυναίκα που θα μπορούσε να είναι Εβραία καθόταν στην πλώρη μ' ένα αγораκι περίπου τριών ετών στην αγκαλιά της. το αγο-

ράκι στρίγκλιζε τρομαγμένο και έκρυβε το πρόσωπό του στο στήθος της σαν να προσπαθούσε να φωλιάσει μέσα της και η γυναίκα το αγκάλιαζε και το παρηγορούσε μελανιασμένη και η ίδια απ' τον φόβο, το σκέπαζε όσο περισσότερο μπορούσε με τα χέρια της σαν να πίστευε ότι τα χέρια της θα μπορούσαν να προστατέψουν το αγοράκι απ' τις σφαίρες. τότε το ελικόπτερο έριξε μια βόμβα 20 κιλών η λάμψη ήταν εκτυφλωτική και η βάρκα διαλύθηκε στα εξ'ων συνετέθη. είδαμε έπειτα μια υπέροχη εικόνα με το χέρι του παιδιού να εκτοξεύεται ψηλά στον ουρανό θα πρέπει η σκηνή να είχε τραβηχτεί απ' το μπροστινό μέρος του ελικοπτέρου ακούστηκαν χειροκροτήματα απ' τις θέσεις των μελών του Κόμματος αλλά μια γυναίκα απ' τις θέσεις των προλετάρων άρχισε ξαφνικά να ωρύεται και να φωνάζει ότι δεν ήταν σωστό να δείχνουν τέτοιες σκηνές γιατί υπήρχαν παιδιά στην αίθουσα τελικά η αστυνομία την έβγαλε έξω δε νομίζω να της έκαναν τίποτα κανέναν δε δίνει σημασία τι λένε οι προλετάριοι η τυπική αντίδραση των προλετάρων ποτέ δεν...

Ο Ουίνστον σταμάτησε να γράφει, εν μέρει και επειδή είχε πάθει κράμπα. Δεν ήξερε τι τον είχε ωθήσει να αραδιάσει όλες αυτές τις ανοησίες. Ωστόσο, περιέργως, ενώ έγραφε, μια εντελώς διαφορετική ανάμνηση είχε γίνει ξεκάθαρη στο μυαλό του, σε βαθμό μάλιστα που ένιωθε πως ήταν σε θέση να την καταγράψει. Τώρα συνειδητοποιούσε πως εκείνο ακριβώς το περιστατικό ήταν που τον είχε κάνει σήμερα να γυρίσει ξαφνικά στο σπίτι του και να αρχίσει να γράφει.

Ήταν κάτι που συνέβη εκείνο το πρωί στο Υπουργείο Αλήθειας – αν, βέβαια, μπορούσε να πει κανείς ότι κάτι τόσο νεφελώδες «συνέβη».

Η ώρα ήταν περίπου έντεκα και απ' την Υπηρεσία Αρχείων, όπου εργαζόταν ο Ουίνστον, έπαιρναν τις καρτέκλες απ' τα δωματιάκια και τις τοποθετούσαν στο κέντρο του προθαλάμου, απέναντι απ' τη μεγάλη τηλεοθόνη, προετοιμάζοντας έτσι τον χώρο για το Δίλεπτο Μίσους. Ο Ουίνστον έπαιρνε ήδη τη θέση του σε μια απ' τις μεσαίες σειρές, όταν δυο άνθρωποι που τους γνώριζε μόνο εξ όψεως αλλά ποτέ δεν είχε μιλήσει μαζί τους μπήκαν απρόσμενα στο δωμάτιο. Ο ένας ήταν μια κοπέλα που τη συναντούσε συχνά στον διάδρομο. Δε γνώριζε το όνομά της, αλλά ήξερε πως εργαζόταν στην Υπηρεσία Μυθοπλασίας. Καθώς μερικές φορές την είχε δει με τα χέρια της λαδωμένα και να κρατάει γαλλικό κλειδί, υπέθετε ότι θα ήταν κάτι σαν τεχνικός στο τμήμα με τις μηχανές που έγραφαν τα λογοτεχνικά έργα. Ήταν μια κοπέλα με αποφασιστικό βλέμμα, περίπου είκοσι επτά ετών, με πυκνά σκούρα μαλλιά, πρόσωπο με φακίδες, και ζωηρές, αθλητικές κινήσεις. Μια στενή κόκκινη ζώνη, έμβλημα της Ένωσης Νέων κατά του Σεξ, ήταν τυλιγμένη γύρω απ' τη μέση της στολής της τόσο σφιχτά ώστε να διαγράφονται ακόμα πιο καθαρά οι γοφοί της. Ο Ουίνστον την είχε αντιπαθήσει απ' την πρώτη στιγμή που την είδε. Ήξερε ότι η αιτία για αυτό ήταν ο αέρας που της έδινε η συστηματική παρουσία της στα γήπεδα του χόκεϊ, τα κρύα μπάνια, οι ομαδικές πορείες στις οποίες συνήθιζε να παίρνει μέρος, και γενικά η απόλυτη αίσθηση υγείας και αποχής απ' το σεξ που απέπνεε. Ο Ουίνστον αντιπαθούσε σχεδόν όλες τις γυναίκες, και ιδιαίτερα τις νέες και όμορφες. Οι γυναίκες, και κυρίως οι νεότερες, ήταν κατά κανόνα οι πιο φανατικοί οπαδοί του Κόμματος. Αυτές κατεξοχήν παπαγάλιζαν τα συνθήματα και, με δική τους πρωτοβουλία, κατασκόπευαν και ξεσκέπαζαν τους αντιφρονούντες. Ωστόσο,

αυτή ειδικά η κοπέλα τού έδινε την εντύπωση πως ήταν πιο επικίνδυνη απ' τις περισσότερες άλλες. Κάποτε, όταν είχαν διασταυρωθεί στον διάδρομο, τον κοίταξε τόσο διαπεραστικά, ώστε προς στιγμήν ένιωσε σαν το βλέμμα της να τον τρυπούσε. Πανικοβλήθηκε. Έκανε, μάλιστα, τη σκέψη ότι θα μπορούσε να είναι ακόμα και πράκτορας της Αστυνομίας Σκέψης. Αυτό, βέβαια, ήταν μάλλον απίθανο. Ωστόσο, εξακολουθούσε να νιώθει πολύ άβολα όταν τη συναντούσε ή όταν βρίσκονταν στον ίδιο χώρο· η παρουσία της απέπνεε εχθρότητα, τον φόβιζε.

Μαζί της είχε μπει ένας άντρας που λεγόταν Ο'Μπράιαν, μέλος του Εσωτερικού Κύκλου του Κόμματος. Ο Ουίνστον είχε αμυδρή μόνο ιδέα για το ποια ακριβώς ήταν η σημαντική και απρόσιτη θέση που ο Ο'Μπράιαν κατείχε στον κομματικό μηχανισμό. Αμέσως απλώθηκε σιωπή μεταξύ όσων κάθονταν ήδη στις ειδικά τοποθετημένες καρέκλες όταν είδαν να πλησιάζει ένα μέλος του Εσωτερικού Κύκλου του Κόμματος με τη μαύρη στολή του. Ο Ο'Μπράιαν ήταν εύσωμος, γεροδεμένος, με παχύ λαιμό και σκληρά, άγρια αλλά και λίγο αστεία χαρακτηριστικά. Παρά τον επιβλητικό του όγκο, δεν του έλειπε εντελώς η χάρη. Συνήθιζε να στερεώνει μηχανικά τα γυαλιά του στη μύτη του, κι αυτό το τικ τού έδινε περιέργως έναν αέρα πολιτισμένου ατόμου, αποπλίζοντας κατά κάποιον τρόπο τον συνομιλητή του. Ήταν μια κίνηση που, αν υπήρχαν ακόμη άνθρωποι που είχαν τέτοιες παραστάσεις, θα μπορούσε να τους θυμίζει ευγενή του 18ου αιώνα ενώ ανοίγει την ταμπακιέρα του για να προσφέρει καπνό στους παρόντες. Ο Ουίνστον είχε δει τον Ο'Μπράιαν καμιά δεκαριά φορές τα τελευταία δέκα χρόνια. Ένιωθε κάποιου είδους ενδιαφέρον για το άτομό του, και όχι μόνο λόγω της αντίθεσης μεταξύ ενός παρου-

σιαστικού που θύμιζε παλαιστή και των αβρών του κινήσεων. Αυτή του η εκτίμηση ήταν κυρίως απόρροια της αίσθησής του –ή ίσως ούτε καν αίσθησης, απλώς ελπίδας– ότι ο Ο'Μπράιαν δεν ήταν τόσο «ορθόδοξος» ως προς τις πολιτικές του πεποιθήσεις όσο ήθελε να δείχνει. Κάτι στις εκφράσεις του προσώπου του σε έπειθε για αυτό. Ίσως, πάλι, αυτό που απέπνεε το πρόσωπό του να μην ήταν καν «ανορθόδοξες απόψεις» αλλά απλώς ευφυΐα. Όπως και να είχε το πράγμα, ο Ο'Μπράιαν έδειχνε κάποιος στον οποίο θα μπορούσες να μιλήσεις, αν κατάφερνες να απομακρυνθείς απ' το οπτικό πεδίο της τηλεθόνης και να βρεθείς μόνος μαζί του. Ο Ουίνστον δεν είχε πάντως κάνει ποτέ την παραμικρή απόπειρα να επαληθεύσει αυτή του την εκτίμηση – ούτε και θα μπορούσε να είχε επιχειρήσει κάτι τέτοιο, άλλωστε. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή ο Ο'Μπράιαν κοίταξε το ρολόι του, είδε ότι ήταν σχεδόν έντεκα, και, απ' ό,τι φάνηκε, αποφάσισε να μείνει στην Υπηρεσία Αρχείων έως ότου τελειώσει το Δίλεπτο Μίσους. Κάθισε, λοιπόν, στην ίδια σειρά με τον Ουίνστον, δύο μόλις θέσεις πιο πέρα από εκείνον. Ανάμεσά τους καθόταν μια μικροκαμωμένη κοπέλα με μαλλιά στο χρώμα της άμμου που εργαζόταν στο διπλανό δωμάτιο από εκείνο του Ουίνστον. Η κοπέλα με τα σκούρα μαλλιά καθόταν ακριβώς πίσω τους.

Την επόμενη κιόλας στιγμή, απ' τη μεγάλη τηλεθόνη στην άκρη του διαδρόμου άρχισε να ακούγεται μια φρικτή, στριγκή, διαπεραστική φωνή, σαν ήχος από γιγάντια μηχανή με αλάδωτα γρανάζια. Ήταν ένας πολύ δυσάρεστος ήχος, που σου τρυπούσε τα αυτιά και σε έκανε να ανατριχιάζεις. Το Δίλεπτο Μίσους είχε αρχίσει.

Όπως συνήθως, στην οθόνη εμφανίστηκε το πρόσωπο του Εμμάνουελ Γκολντστάιν, του Εχθρού του Λαού. Σφυρίγμα-

τα αποδοκιμασίας ακούστηκαν από μερικούς απ' τους παρόντες. Η μικροκαμωμένη κοπέλα δίπλα έβγαλε μια φωνή που μαρτυρούσε αποδοκιμασία αλλά και φόβο. Ο Γκολντστάιν ήταν ο αποστάτης, ο εξωμότης, ο οποίος κάποτε, πριν από αρκετά χρόνια (κανένας δε θυμόταν πόσα ακριβώς), ήταν μια απ' τις ηγετικές φυσιγνωμίες του Κόμματος, σχεδόν ισότιμος με τον Μεγάλο Αδελφό, αλλά εν συνεχεία είχε εμπλακεί σε αντεπαναστατικές δραστηριότητες, είχε καταδικαστεί σε θάνατο, αλλά είχε δραπετεύσει μυστηριωδώς και είχε εξαφανιστεί. Το πρόγραμμα στο Δίλεπτο Μίσους άλλαζε από μέρα σε μέρα, με τον Γκολντστάιν ωστόσο σε ρόλο πρωταγωνιστή πάντα. Ήταν ο αρχιπροδότης, ο πρώτος που αμαύρωσε την καθαρότητα του Κόμματος. Όλα τα επόμενα εγκλήματα κατά του Κόμματος, όλες οι προδοσίες, οι δολιοφθορές, οι παρεκκλίσεις, οι αιρετικές απόψεις είχαν αφετηρία τις απόψεις του Γκολντστάιν. Από εκεί όπου βρισκόταν απεργαζόταν τις συνωμοσίες του· ίσως κάπου μακριά, σε άλλη ήπειρο, ζούσε προστατευμένος απ' τους αλλοδαπούς χρηματοδότες του· απ' την άλλη, κυκλοφορούσε κατά καιρούς η φήμη ότι ενδεχομένως να κρυβόταν σε κάποιο σημείο της Ωκεανίας.

Ο Ουίνστον ένιωθε έναν κόμπο στο λαρύγγι του. Ποτέ δεν είχε καταφέρει να δει το πρόσωπο του Γκολντστάιν χωρίς να νιώσει ένα δυσάρεστο μείγμα συναισθημάτων. Ήταν ένα λιπόσαρκο εβραϊκό πρόσωπο, με φουντωτά λευκά μαλλιά σαν φωτοστέφανο και με γενάκι – ένα πρόσωπο έξυπνο, κι όμως με κάτι το εγγενώς απεχθές πάνω του, με κάτι σαν γεροντική εμμονή να αποτυπώνεται στη μακριά λεπτή μύτη του, στην άκρη της οποίας ακουμπούσαν τα γυαλιά του. Η όλη εμφάνισή του θύμιζε πρόβατο· ακόμα και η φωνή του ακουγόταν κάπως σαν βέλασμα. Ο Γκολντστάιν

εξαπέλυε τη συνηθισμένη δηλητηριώδη επίθεσή του κατά των απόψεων του Κόμματος, μια επίθεση τόσο υπερβολική και διεστραμμένη ώστε ακόμα και ένα παιδί μπορούσε να διακρίνει πόσο κακόβουλη ήταν· απ' την άλλη, όμως, τα λόγια του είχαν έναν ειρμό ικανό να προκαλεί φόβο, καθώς θα μπορούσαν να επηρεάσουν ίσως ανθρώπους ενός χαμηλότερου διανοητικού επιπέδου. Κατηγορούσε τον Μεγάλο Αδελφό, κατήγγελλε τη δικτατορία του Κόμματος, πρότεινε την άμεση υπογραφή ειρήνης με την Ευρασία, τασσόταν υπέρ της ελευθερίας της έκφρασης, υπέρ της ελευθεροτυπίας, υπέρ της ελευθερίας των συγκεντρώσεων, υπέρ της ελεύθερης κυκλοφορίας των ιδεών. Επιπλέον, υποστήριζε με πάθος ότι η Επανάσταση είχε προδοθεί, κι όλα αυτά με λόγο ρέοντα, πληθωρικό, ο οποίος δε διέφερε πολύ από εκείνον των ρητόρων του Κόμματος, περιλαμβάνοντας μάλιστα και όρους που προέρχονταν απ' τη Νέα Γλώσσα – για την ακρίβεια, υπήρχαν στα λόγια του Γκολντστάιν περισσότερες λέξεις απ' τη Νέα Γλώσσα απ' όσες θα χρησιμοποιούσε σε όλη του τη ζωή ένα απλό μέλος του Κόμματος. Παράλληλα, για να μη μένει η παραμικρή αμφιβολία ως προς την πραγματικότητα που ο Γκολντστάιν προσπαθούσε να κρύψει με τα φληναφήματά του, στο βάθος της οθόνης, πίσω απ' το κεφάλι του, περνούσαν ατέλειωτες φάλαγγες στρατιωτών της Ευρασίας. Γεροδεμένοι άντρες με ανέκφραστα ευρασιατικά πρόσωπα εμφανίζονταν στην οθόνη και σύντομα εξαφανίζονταν, για να πάρουν τη θέση τους άλλοι, ακριβώς όμοιοι. Η φωνή του Γκολντστάιν, που θύμιζε βέλασμα, είχε υπόκρουση τον μονότονο, ρυθμικό θόρυβο που έκαναν οι μπότες των στρατιωτών της Ευρασίας.

Πριν καλά καλά περάσουν τριάντα δευτερόλεπτα, το μισό ακροατήριο ξέσπασε σε κραυγές οργής και αποδοκι-

μασίας. Η αυταρέσκεια στο προβατίσιο πρόσωπο του Γκολντστάιν, σε συνδυασμό με το δέος που προκαλούσε η επίδειξη δύναμης απ' τον στρατό της Ευρασίας σαν φόντο, ξεπερνούσε τα όρια αντοχής των θεατών· άλλωστε, στη σκέψη και μόνο του Γκολντστάιν –και πολύ περισσότερο, βέβαια, στη θέα του– τα συναισθήματα που κυριαρχούσαν ήταν φόβος και οργή. Το μίσος προς το πρόσωπό του ήταν πιο σταθερό ακόμα και απ' το μίσος προς την Ευρασία ή την Ανατολασία, αφού, όταν η Ωκεανία βρισκόταν σε εμπόλεμη κατάσταση με τη μια απ' τις δυο αυτές δυνάμεις, είχε συνήθως ειρήνη με την άλλη. Το περίεργο ήταν ωστόσο πως, αν και τον Γκολντστάιν τον μισούσαν και τον περιφρονούσαν όλοι, αν και κάθε μέρα, ακόμα και χίλιες φορές την ημέρα, στις εξέδρες, στην τηλεοθόνη, στις εφημερίδες, σε βιβλία, οι θεωρίες του ανασκευάζονταν, καταρρίπτονταν, λοιδορούνταν, αν και η αξιοθρήνητη ανοησία τους αναδεικνυόταν και αποδεικνυόταν περίτрана, παρ' όλα αυτά η επιρροή που ασκούσε δεν έλεγε να μειωθεί. Δεν περνούσε μέρα που η Αστυνομία Σκέψης να μην ξεσκεπάσει κατασκόπους και δολιοφθορείς οι οποίοι δρούσαν για λογαριασμό του Γκολντστάιν. Ήταν ο επικεφαλής ενός τεράστιου μυστικού στρατού, ενός παράνομου δικτύου συνωμοτών που είχαν στόχο τους την ανατροπή της κυβέρνησης. Ύπηρχε η φήμη ότι το όνομα αυτού του δικτύου ήταν Αδελφότητα, όπως υπήρχαν και φήμες ότι κυκλοφορούσε μυστικά, εδώ κι εκεί, ένα φρικτό βιβλίο, μια σύνοψη όλων των αιρετικών απόψεων, συγγραφέας του οποίου ήταν ο ίδιος ο Γκολντστάιν. Ήταν ένα βιβλίο χωρίς τίτλο· όταν κάποιος αναφερόταν σε αυτό, το αποκαλούσε απλώς το βιβλίο. Όλα αυτά, πάντως, ήταν αόριστες φήμες. Άλλωστε, ούτε η Αδελφότητα ούτε το βιβλίο ήταν θέματα για τα οποία θα έκανε

ποτέ λόγο ένα απλό μέλος του Κόμματος, εκτός κι αν υπήρχε συγκεκριμένη αφορμή.

Μετά το τέλος του πρώτου απ' τα δύο λεπτά το Μίσος μετατράπηκε σε φρενίτιδα. Κάποιοι είχαν ανέβει όρθιοι στις καρέκλες τους και ούρλιαζαν όσο πιο δυνατά μπορούσαν, επιδιώκοντας έτσι να πνίξουν τη φωνή η οποία έβγαине απ' την τηλεοθόνη, που θύμιζε βέλασμα και που τους έκανε έξαλλους. Η μικροκαμωμένη κοπέλα δίπλα είχε γίνει κατακόκκινη· το στόμα της άνοιγε και έκλεινε σαν στόμα ψαριού που σπαρταράει. Ακόμα και το στεγνό πρόσωπο του Ο'Μπράιαν –ο οποίος καθόταν στη θέση του αλύγιστος, με το ρωμαλέο του στήθος να φουσκώνει και να τραντάζεται σαν να αντιστεκόταν σε κάποιο κύμα που απειλούσε να τον παρασύρει– ήταν αναφοκοκκινισμένο. Η κοπέλα με τα σκούρα μαλλιά που καθόταν πίσω απ' τον Ουίνστον, και που είχε αρχίσει να φωνάζει «Γουρούνι! Γουρούνι! Γουρούνι!», άρπαξε ξαφνικά ένα βαρύ Λεξικό της Νέας Γλώσσας και το εκσφενδόνισε στην οθόνη. Το λεξικό χτύπησε το πρόσωπο του Γκολντστάιν πριν πέσει στο δάπεδο, αλλά η φωνή συνέχισε να ακούγεται, ανελέητη. Κάποια στιγμή ο Ουίνστον συνειδητοποίησε ότι φώναζε κι αυτός μαζί με τους άλλους, κλοτσώντας συγχρόνως βίαια με το τακούνι του τη βάση της καρέκλας του.

Το πιο τρομερό με το Δίλεπτο Μίσους δεν ήταν τόσο ότι ήσουν υποχρεωμένος να συμμετέχεις, αλλά ότι δεν απέφευγες τελικά να έχεις τις ίδιες αντιδράσεις με τους άλλους. Αρκούσαν τριάντα δευτερόλεπτα για να εκτραχυνθεί η κατάσταση, για να πάψουν να τηρούνται οποιαδήποτε προσχήματα. Όλους τους παρόντες τους διαπερνούσε σαν ηλεκτρικό ρεύμα ένα φρικτό κράμα φόβου και εκδικητικότητας, μια επιθυμία να σκοτώσουν, να βασανίσουν, να συνθλί-

ψουν κρανία με τη βαριοπούλα· όλοι τους μετατρέπονταν, έστω και παρά τη θέλησή τους, σε παράφρονες που μόρφαζαν και ούρλιαζαν. Ωστόσο, αυτή η λύσσα δε στρεφόταν κατά του συγκεκριμένου στόχου μόνο· σαν τη φλόγα σε μια λάμπα θυέλλης, μπορούσε να αλλάζει κατεύθυνση. Έτσι, κάποιες στιγμές το μίσος του Ουίνστον δε στρεφόταν καθόλου κατά του Γκολντστάιν, αλλά αντιθέτως κατά του Μεγάλου Αδελφού, του Κόμματος, της Αστυνομίας Σκέψης· σ' αυτές τις στιγμές έβλεπε με συμπάθεια τον μοναχικό, λοιδορούμενο αιρετικό που η μορφή του δέσποζε στην οθόνη, σαν τον θεματοφύλακα της αλήθειας και της λογικής σ' έναν κόσμο όπου κυριαρχούσε το ψέμα. Κι όμως, το επόμενο κιόλας λεπτό είχε ξαναγίνει ένα με τους γύρω του και θεωρούσε ότι όλα όσα καταλόγιζαν στον Γκολντστάιν ήταν αλήθεια. Εκείνες τις στιγμές η κρυφή του απέχθεια για τον Μεγάλο Αδελφό μετατρέπόταν σε λατρεία. Έβλεπε τότε τον Μεγάλο Αδελφό σαν γίγαντα, σαν τον ακαταμάχητο και ατρόμητο προστάτη, βράχο ακλόνητο απέναντι στις ασιατικές ορδές· όσο για τον Γκολντστάιν, παρά την απομόνωσή του, παρά την αδυναμία του και παρά τις αμφιβολίες που υπήρχαν ακόμα και για την ίδια την ύπαρξή του, ο Ουίνστον τον έβλεπε σαν καταχθόνιο λαοπλάνο, ικανό να καταστρέψει το οικοδόμημα του πολιτισμού με τη δύναμη της φωνής του και μόνο.

Υπήρχαν, μάλιστα, φορές που κάποιος μπορούσε κατά βούληση να στρέψει το μίσος του προς τη μια ή την άλλη κατεύθυνση. Έτσι, ξαφνικά, με μια έντονη προσπάθεια σαν εκείνη με την οποία προσπαθεί κανείς να ξυπνήσει από έναν εφιάλτη, ο Ουίνστον κατάφερε να αποσπάσει το μίσος του απ' το πρόσωπο που έδειχνε η οθόνη και να το στρέψει προς την κοπέλα με τα σκούρα μαλλιά που καθόταν πίσω

του. Απ' το μυαλό του πέρασαν με κινηματογραφική ταχύτητα φαντασιώσεις: χτυπούσε την κοπέλα μέχρι θανάτου μ' ένα κλομπ από καουτσούκ· την είχε δέσει σ' έναν πάσσαλο και έριχνε βέλη στο κορμί της, όπως οι βασανιστές του στον άγιο Σεβαστιανό· τη βίαζε και της έκοβε το λαρύγγι τη στιγμή της σεξουαλικής κορύφωσης. Τώρα πια καταλάβαινε καλύτερα ποιος ήταν ο λόγος που τη μισούσε: επειδή ήταν νέα, όμορφη αλλά και ασεξουαλική, επειδή ήθελε να κάνει έρωτα μαζί της κι αυτό δε θα γινόταν ποτέ, επειδή γύρω απ' τη λυγερή μεσούλα της, που έμοιαζε να σε καλεί να την αγκαλιάσεις, υπήρχε αυτή η αποτρόπαιη κόκκινη ζώνη, επιθετικό σύμβολο αγνότητας.

Το Δίλεπτο Μίσους είχε φτάσει στο ζενίθ. Η φωνή του Γκολντστάιν είχε μετατραπεί σε κανονικό βέλασμα και για μια στιγμή το πρόσωπό του πήρε τη μορφή προβάτου. Αμέσως μετά, το προβατίσιο πρόσωπο αναμείχθηκε με την εικόνα ενός στρατιώτη της Ευρασίας ο οποίος βάδιζε, τεράστιος και απειλητικός, με το οπλοπολυβόλο του να ξερνάει φωτιά· η μορφή του στρατιώτη έμοιαζε έτοιμη να βγει απ' την οθόνη και να συνεχίσει την πορεία της στο δωμάτιο· κάποιοι απ' αυτούς που κάθονταν στις πρώτες σειρές έκαναν τότε μια ενστικτώδη κίνηση προς τα πίσω, σαν να ήθελαν να προφυλαχτούν. Ωστόσο, σχεδόν αμέσως, προς μεγάλη ανακούφιση όλων των θεατών, την εικόνα του απειλητικού στρατιώτη τη σκέπασε το πρόσωπο του Μεγάλου Αδελφού, με τα μαύρα μαλλιά του και το μαύρο μoustάκι του. Αποφασιστικό, αλλόκοτα γαλήνιο, το πρόσωπο του Μεγάλου Αδελφού κάλυπτε όλη σχεδόν την οθόνη. Κανένας δεν άκουγε τι ακριβώς έλεγε ο Μεγάλος Αδελφός. Ήταν πάντως λόγια ενθάρρυνσης, σαν αυτά που ακούγονται την ώρα της μάχης και που σημασία δεν έχει τόσο το περιεχόμενό τους

όσο το ότι ο ήχος τους και μόνο αρκεί για να εμψυχώνει αυτούς που τα ακούν. Ύστερα, το πρόσωπο του Μεγάλου Αδελφού άρχισε κι αυτό να σβήνει σιγά σιγά· τη θέση του στην οθόνη πήραν, με έντονα κεφαλαία γράμματα, τα τρία συνθήματα του Κόμματος:

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΙΡΗΝΗ
Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΙΝΑΙ ΣΚΛΑΒΙΑ
Η ΑΓΝΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΜΗ

Όμως, το πρόσωπο του Μεγάλου Αδελφού έδειχνε να μην έχει σβήσει ακόμη απ' την οθόνη για μερικά δευτερόλεπτα, σαν η εικόνα του να είχε μείνει τόσο ζωνρή στα μάτια των θεατών ώστε να μοιάζει ανεξίτηλη. Η μικροκαμωμένη κοπέλα με τα καστανά μαλλιά δίπλα είχε σχεδόν γείρει στη ράχη της καρέκλας που βρισκόταν μπροστά της· με τρεμάμενη φωνή που έμοιαζε να λέει «Σωτήρα μου!» άπλωνε τα χέρια της προς την οθόνη. Έπειτα, έκρυψε το πρόσωπό της με τις παλάμες της. Ήταν φανερό πως ανέπεμπε ένα είδος προσευχής.

Εκείνη τη στιγμή όλοι οι θεατές, με βαθιά, αργή, ρυθμική φωνή, άρχισαν να επαναλαμβάνουν «M-A!... M-A!... M-A!», κάνοντας παρατεταμένη παύση ανάμεσα στο M και το A· ήταν ένας ήχος βαρύς, μουρμουριστός, άγριος κατά κάποιον τρόπο, στο βάθος του οποίου νόμιζες ότι άκουγες ποδοβολητό από γυμνές πατούσες και ταμ ταμ να χτυπούν. Αυτό κράτησε περίπου τριάντα δευτερόλεπτα. Ήταν ένα είδος ρεφρέν που ακουγόταν συχνά σε στιγμές συναισθηματικής έξαρσης. Ήταν εν μέρει κάτι σαν ύμνος στη σοφία και στο μεγαλείο του Μεγάλου Αδελφού, αλλά προπαντός ήταν μια μορφή αυτουπνωτισμού, ένα εσκεμμένο πνίξιμο της συνείδησης μέσω της ρυθμικής επανάληψης του ίδιου θορύ-

βου. Ο Ουίνστον ένιωθε μέσα του κάτι να παγώνει. Κατά τη διάρκεια του Δίλεπτου Μίσους παρασυρόταν κι εκείνος απ' το γενικό παραλήρημα· ωστόσο, αυτή η επαναλαμβανόμενη ζώδης κραυγή «M-A!... M-A!» τον τρώμαζε. Φυσικά, την επαναλάμβανε κι αυτός μαζί με τους άλλους· δεν μπορούσε να κάνει αλλιώς. Το να κρύβει τα αισθήματά του, να ελέγχει την έκφραση του προσώπου του, να κάνει ό,τι και οι άλλοι, ήταν ενστικτώδης αντίδραση. Κι όμως, υπήρχε ένα διάστημα δύο δευτερολέπτων όπου η έκφραση των ματιών του θα μπορούσε να τον είχε προδώσει. Σ' εκείνο ακριβώς το διάστημα, το τόσο σύντομο, συνέβη αυτό το τόσο σημαντικό – αν πράγματι συνέβη.

Για μια στιγμή, το βλέμμα του συναντήθηκε μ' εκείνο του Ο'Μπράιαν, ο οποίος είχε σηκωθεί απ' την καρέκλα του. Είχε βγάλει μόλις τα γυαλιά του, και τώρα τα ξαναστήριζε στη μύτη του με τη χαρακτηριστική του κίνηση. Για ένα κλάσμα του δευτερολέπτου τα βλέμματά τους διασταυρώθηκαν· αυτήν ακριβώς τη στιγμή ο Ουίνστον κατάλαβε –ναι, δεν υπήρχε αμφιβολία γι' αυτό– πως ο Ο'Μπράιαν σκεφτόταν ό,τι κι εκείνος. Το μήνυμα που είχαν ανταλλάξει μεταξύ τους ήταν αναντίρρητο. Ήταν σαν να είχαν μεταδώσει ο ένας στον άλλον, με το βλέμμα τους και μόνο, τι πραγματικά σκέφτονταν. «Είμαι μαζί σου» έμοιαζε να του λέει ο Ο'Μπράιαν. «Ξέρω τι ακριβώς αισθάνεσαι. Ξέρω την περιφρόνηση, την αηδία, την απέχθεια που νιώθεις. Όμως, μην ανησυχείς. Είμαι μαζί σου!» Και βέβαια, όλο αυτό δεν κράτησε παρά λίγα δευτερόλεπτα· το βλέμμα του Ο'Μπράιαν έγινε αμέσως εξίσου αδιαπέραστο όπως και όλων των άλλων.

Αυτό ήταν όλο. Ήδη ο Ουίνστον δεν ήταν καν βέβαιος αν είχε πράγματι υπάρξει εκείνη η στιγμιαία ανταλλαγή βλέμμάτων. Τέτοια περιστατικά δεν είχαν ποτέ συνέχεια. Το μό-

νο που έκαναν ήταν να διατηρούν μέσα του ζωντανή την πίστη, ή την ελπίδα, ότι και άλλοι εκτός απ' αυτόν ήταν «εχθροί του Κόμματος». Ίσως, τελικά, οι φήμες για τις μεγάλες παράνομες συνωμοσίες να ήταν αληθινές! Ίσως η Αδελφότητα να υπήρχε! Παρά τις συνεχείς συλλήψεις, ομολογίες και εκτελέσεις, ήταν αδύνατον να είσαι βέβαιος αν η Αδελφότητα υπήρχε ή αν ήταν απλώς μύθος. Άλλοτε ο Ουίνστον πίστευε στην ύπαρξή της, και άλλοτε πάλι όχι. Δεν είχε αποδείξεις για την ύπαρξή της· μόνο φευγαλέες ματιές που ανταλλάσσονταν, και που θα μπορούσαν να σημαίνουν τα πάντα ή τίποτα. Κάποιες σκόρπιες κουβέντες που έπιανε εδώ κι εκεί, κάποια μισοσβησμένα ορνιθοσκαλίσματα στις τουαλέτες – καμιά φορά, όταν συναντιόνταν δυο άγνωστοι μεταξύ τους, ίσως κάποια ανεπαίσθητη κίνηση του χεριού που θα μπορούσε να είναι σημάδι αναγνώρισης. Όλα αυτά δεν ήταν παρά εικασίες· πιθανόν να υπήρχαν μόνο στη φαντασία του Ουίνστον. Επέστρεψε στο γραφείο του χωρίς καν να ξανακοιτάξει προς το μέρος του Ο' Μπράιαν. Σχεδόν δεν είχε περάσει καν απ' το μυαλό του να δώσει συνέχεια σ' αυτή την ανταλλαγή βλέμμάτων μεταξύ τους. Ακόμα κι αν ήξερε πώς θα μπορούσε να γίνει κάτι τέτοιο, θα ήταν εξαιρετικά επικίνδυνο. Είχαν ανταλλάξει ένα βλέμμα με νόημα για ένα ή δύο δευτερόλεπτα, κι αυτό ήταν όλο. Ωστόσο, ακόμα κι αυτό είχε τη σημασία του, με δεδομένη την απόλυτη μοναξιά στην οποία ήταν αναγκασμένοι να ζουν όλοι τους.

Ο Ουίνστον ανακάθισε στην καρέκλα του και ίσιωσε το κορμί του. Ρεύτηκε. Ένιωσε το τζιν να του ανεβαίνει απ' το στομάχι.

Κάρφωσε και πάλι το βλέμμα του στη σελίδα του τετραδίου. Αντιλήφθηκε ότι, την ίδια στιγμή που ο νους του έτρε-

χε εδώ κι εκεί, ταυτόχρονα έγγραφε, μηχανικά, σαν μ' ένα είδος αυτοματισμού. Επιπλέον, τα γράμματά του δεν ήταν πλέον αδέξια ορνιθοσκαλίσματα όπως πριν. Η πένα του είχε γλιστρήσει ηδονικά στο λείο χαρτί, γράφοντας με μεγάλα, καθαρά, κεφαλαία γράμματα

ΚΑΤΩ Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ

ΚΑΤΩ Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ

ΚΑΤΩ Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ

ΚΑΤΩ Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ

ΚΑΤΩ Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ

ξανά και ξανά, ώσπου να γεμίσει η σελίδα.

Δεν απέφυγε ένα στιγμιαίο αίσθημα πανικού. Ήταν παράλογος αυτός ο φόβος, αφού οι λέξεις που είχε γράψει δεν ήταν πιο επικίνδυνες απ' ό,τι η αρχική ιδέα να ξεκινήσει να κρατάει ημερολόγιο· για μια στιγμή, μάλιστα, μπήκε στον πειρασμό να σκίσει τις γραμμένες σελίδες και να μην χειρρήσει ποτέ πια κάτι ανάλογο.

Ωστόσο, εγκατέλειψε κάθε σκέψη να κάνει κάτι τέτοιο, ξέροντας πως δε θα είχε νόημα. Είτε έγγραφε ΚΑΤΩ Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ είτε όχι, δεν είχε καμιά διαφορά. Είτε συνέχιζε να κρατάει ημερολόγιο είτε σταματούσε, δεν είχε σημασία. Έτσι ή αλλιώς, η Αστυνομία Σκέψης θα τον έπιανε. Είχε διαπράξει –ακόμα και χωρίς να πιάσει την πένα στα χέρια του θα το είχε διαπράξει– το βασικό έγκλημα, αυτό που εμπεριείχε όλα τα άλλα. Το έλεγαν έγκλημα σκέψης. Το έγκλημα σκέψης, σκεψέγκλημα στη Νέα Γλώσσα, δεν μπορούσε κανείς να το κρύβει για πάντα. Ίσως να κατάφερνες να ξεγλιστρήσεις για ένα διάστημα, ίσως και για χρόνια, αλλά αργά ή γρήγορα ήταν βέβαιο ότι θα σε έπιαναν.

Πάντα τη νύχτα – οι συλλήψεις γίνονταν πάντα νύχτα. Το ξαφνικό πέταγμα ενώ κοιμόσουν, το χέρι που σου τράνταζε βίαια τον ώμο, τα φώτα που σε τύφλωναν, τα σκληρά πρόσωπα γύρω απ' το κρεβάτι σου. Τις περισσότερες φορές δε γινόταν δίκη, δεν αναφερόταν καν η σύλληψη. Άνθρωποι απλώς εξαφανίζονταν, πάντα κατά τη διάρκεια της νύχτας. Το όνομά σου σβηνόταν απ' τους καταλόγους· κάθε ίχνος της όποιας δραστηριότητάς σου, παλαιότερης ή νεότερης, σβηνόταν· ακόμα και το ίδιο το γεγονός ότι υπήρξες αμφισβητούνταν, κι έπειτα ξεχνιόταν. Είχες εκλείψει, εκμηδενιστεί· εξαερωθεί ήταν η λέξη που χρησιμοποιούσαν συνήθως.

Για μια στιγμή τον Ουίνστον τον κατέλαβε κάτι σαν υστερία. Άρχισε τότε να γράφει βιαστικά, με ορνιθοσκαλίσματα, χωρίς καν σημεία στίξης:

*θα με σκοτωσουν δε με νοιαζει θα με πυροβολησουν στο
σβερκο δε με νοιαζει κατω ο μεγαλος αδελφος παντα σε
πυροβολουν στο σβερκο δε με νοιαζει κατω ο μεγαλος
αδελφος*

Έγειρε στη ράχη της καρέκλας, νιώθοντας λίγο ντροπή για τον ίδιο τον εαυτό του, και άφησε την πένα. Την επόμενη στιγμή αναπήδησε πανικόβλητος. Κάποιος χτυπούσε την πόρτα.

Κιόλας! Έμεινε ακίνητος σαν ποντίκι, με τη φρούδα ελπίδα πως, όποιος κι αν ήταν, θα έφευγε αν δεν έπαιρνε απάντηση. Όμως, όχι· ακούστηκε νέο χτύπημα στην πόρτα. Αν αργούσε κι άλλο να ανοίξει, θα επιβάρυνε σημαντικά τη θέση του. Η καρδιά του χτυπούσε σαν ταμπούρλο, αλλά το πρόσωπό του, από συνήθεια, παρέμενε ανέκφραστο. Σηκώθηκε και έσυρε τα βήματά του μέχρι την πόρτα.